

מה הוא גיליון מידע על סיכונים תעסוקתיים ?

גיליון מידע זה הוא אחד מתוך סידרה של גיליונות מידע בינלאומיים המתייחסים לסיכונים תעסוקתיים במקצועות שונים. הוא מיועד לכל אלה הקשורים מקצועית בשמירת הבטיחות והבריאות בעבודה: רופאים ואחיות תעסוקתיים, גיהותנים, ממוני וקציני בטיחות, מפקחי עבודה, נציגי עובדים, ועובדים מיומנים אחרים.

גיליון מידע זה מפרט, בסדר תקני מוגדר, את הסיכונים השונים אשר רופא כללי עלול להיות חשוף אליהם במהלך עבודתו הרגילה. גיליון מידע זה אינו מיועד לספק עצות אלא מהווה מקור מידע בלבד. הידע אודות מה שגורם לפציעות ולמחלות תעסוקתיות מאפשר לתכנן וליישם אמצעי מגן מתאימים כנגד סיכונים אלה.

גיליון מידע זה מכיל ארבעה עמודים:

בעמוד הראשון מצוי מידע על הסיכונים המשמעותיים ביותר לגבי עבודתו של רופא כללי. העמודים 2 ו-3 מכילים מידע מפורט ושיטתי יותר בנוגע לסוגים השונים של הסיכונים, לעתים ביחד עם הצעות לגבי אופן מניעתם (הם מסומנים כ- ❶ וכו' וההסבר להם ניתן בסוף עמוד 3). עמוד 4 מיועד עבור מידע ספציפי, שהוא בעל ערך במיוחד עבור מומחים בתחום הבטיחות והגהות, והוא כולל את תיאור המקצוע, פירוט המטלות של העובד, הערות, מראי-מקום, וכדומה.

מי הוא רופא כללי ?

רופא מוסמך לרפואה על ידי מוסד רפואי מוכר; מבצע בדיקות רפואיות, קובע דיאגנוזות, רושם מרשמים רפואיים ונותן טיפול למגוון של מחלות, הפרעות ופציעות של גוף האדם; בודק פיזית חולים ומארגן עבורם בדיקות ספציפיות ע"פ האבחנה; רושם מרשמי תרופות ומייעץ לחולים כיצד לנהוג לצורך החלמתם; יכול לעסוק בתחומים רפואיים ספציפיים לאחר התמחות נאותה.

מה הם הסיכונים העיקריים של עיסוק זה ?

- הרופא הכללי חשוף למגוון של סיכונים אקוטיים וכרוניים כאחד, כולל:
- הידבקות במחלה מידבקת שמקורה הוא פציינטיים חולים
- חתכים ודקירות, כתוצאה מהשימוש בכלים חדים, כולל מחטי מזרקים ואזמלי ניתוח
- סכנת התחשמלות כתוצאה ממגע עם ציוד רפואי-חשמלי לקוי
- כוויות וצריבות שנגרמו עקב עבודה עם ציוד חיטוי ועיקור
- חשיפה נשימתית לחומרים משמרים (כמו פורמלדהיד), גזי הרדמה וכימיקלים נוספים
- עייפות פיזית ומנטלית הנובעת מתנאי העבודה

סיכונים תעסוקתיים

סיכוני תאונות

1

חתיכים ודקירות כתוצאה ממגע עם עצמים חדים (במיוחד דקירות ממחטי מזרקים וחתיכים מאזמלי ניתוח) כוויות וצריבות ממים חמים ומקיטור שמשתמשים בהם עבור ציוד לחיטוי ועיקור, או ממכונות המספקות אוויר חם המשמש למטרות ייבוש

פציעות של אצבעות וכפות רגליים עקב נפילת חפצים כבדים עליהם, כמו נפילת ציוד רפואי

2

מכות חשמל מצידוד בדיקה, תאורה, חימום וקירור לקוי, או בעל בידוד פגום ושאינו מוארק כהלכה
כאבי גב חריפים, הנובעים מתנוחות גוף לקויות או ממאמץ-יתר תוך כדי טיפול בפציינטיים כבדי משקל

סיכונים פיזיקליים

3

חשיפה לקרינה מיננת מפוזרת הנפלטת ממכונות רנטגן ומפלואורוסקופים בזמן ביצוע צילומים ו/או שיקופים
חשיפה לקרינות מיננות ו/או בלתי מיננות הנפלטות ממכשירים שונים שמשתמשים בהם בזמן הבדיקה והטיפול בפציינט.

סיכונים כימיים

איבוד שומן מתוך העור, גירוי ודלקות עור כתוצאה משימוש תכוף בסבון, דטרגנטים, וחומרי ניקוי וחיטוי לידים

רגישות-יתר עורית, דרמטוזות, אסתמה ובצקת ריאות כתוצאה מנשימה של פורמלדהיד או גלוטראלדהיד

4

סכנת חשיפה לחומרי חיטוי או לגזי הרדמה, שהשתחררו עקב דליפה או ליקוי אחר; במיוחד בעת ניתוח

5

גירוי עיניים, אף וגרון בגלל חשיפה לאירוסולים מוצקים שמכילים חומרי ניקוי ורחצה שונים (שחלקם בסיסיים) או לטיפות של חומרי ניקוי נוזליים

6

אלרגיה ללטקס הנגרמת בגלל חשיפה לכפפות ומוצרים רפואיים אחרים העשויים לטקס טבעי

אלרגיית עור הנגרמת מן האבקה המוכנסת לתוך הכפפות.

חשיפה לדבקים שונים, כולל שרפי אפוקסי (הערה 2)

סיכונים ביולוגיים

7

סיכון לחלות במחלה מידבקת (המועברת ע"י חיידקים, וירוסים, פטריות...) כתוצאה מחשיפה ישירה לחולה בזמן הבדיקה; במיוחד בעת מגפה

7 8

חשיפה למיקרואורגניזמים פתוגניים הנמצאים בנוזלי הגוף ובהפרשות של הפציינטיים מהווה סיכון ביולוגי משמעותי, במיוחד בהקשר למחלות המועברות על ידי דמים (כמו איידס, דלקת כבד זיהומית...)

סיכון פוטנציאלי להתפתחות נמק או מחלה פטרייתית במקרה שלרופא המבצע ניתוח יש פציעה חדה המזדהמת במהלך הניתוח.

התפתחות של רגישות יתר לאנטיביוטיקה, דטרגנטים, ולחומרים אנטיספטיים

בעיות ארגונומיות, פסיכולוגיות וחברתיות

לחץ נפשי ושחיקה הנובעים מהתחושה של אחריות ישירה לפציינט, וכתוצאה ממקרי מוות של פציינטים לחצים נפשיים, עייפות, שחיקה, ויחסים משפחתיים מתוחים הנגרמים בגלל עבודת לילה, עבודה במשמרות ובשעות נוספות, ובגלל מגע עם חולים סופניים ועם נפגעי תאונות ובני משפחותיהם סיכוני אלימות מצד נרקומנים, או חולים אחרים שאינם מקבלים את הטיפול שהם מבקשים סכנה להתמכרות לסמים וסמי הרגעה עקב הקלות היחסית שבהשגתם סיכוני חשיפה לתנאי מזג אוויר קשים בזמן קריאת חירום.

רשימת אמצעי המניעה

- 1 יש לטפל בעצמים החדים בזהירות רבה; יש להשתמש בכלי קיבול מיוחדים כדי לאחסן את מחטי המזרקים ואת האזמלים המשומשים עד לסילוקם הסופי
- 2 יש להתקין מפסקי זרם-פחת; בכל מקרה של ציוד חשוד או פגום יש להזמין בדיקה של חשמלאי מומחה
- 3 במצבי חשיפה אפשרית לקרינה יש להשתמש בדוזימטר הצמוד לגוף (תג קרינה או מכשיר אחר); יש להקפיד על שמירת כל הנחיות בטיחות הקרינה כדי להפחית את החשיפה למינימום
- 4 יש להתקין מערכת מיזוג אוויר, שיש בה סידורים לאוורור כללי, להפחתת עומס החום, ולהרחקת ריחות רעים, אדים וגזים
- 5 יש לספק משקפי מגן ובקבוקים לשטיפת העיניים, או משטפת עיניים
- 6 רופא הרגיש ללטקס צריך להשתמש בכפפות נטולות לטקס ולהימנע ממגע עם מוצרי לטקס אחרים
- 7 יש לשמור על כל הוראות הבטיחות למניעת חשיפה לגורמים פתוגניים המועברים דרך הדם
- 8 יש לקבל חיסון מתאים לפי הצורך, ולנקוט בכל אמצעי ההיגיינה האוניברסליים המקובלים

מידע מקצועי נוסף

שמות נרדפים (חליפיים)

רופא משפחה, רופא המוסד.

הגדרה ו/או תאור העיסוק

מאבחן ומטפל במגוון של מחלות ופציעות במסגרת עבודתו : בודק את הפציינטיים, באמצעות מכשור וציוד רפואי. נותן הוראות ביצוע או מבצע בעצמו בדיקות, אנליזות והדמיות אבחוניות כדי לקבל מידע אודות המצב הבריאותי של הפציינט. מנתח את הדיווחים וממצאי המבחנים והבדיקות על מנת לאבחן את המצב. מבצע בעצמו או באמצעות אחרים את הטיפולים והתרופות הדרושים. מזריק ומחסן את הפציינטיים כדי לחסנם בפני מחלות מידבקות. מיעץ לפציינטיים בנוגע לדיאטה, היגיינה, ושיטות מניעת מחלות, רושם להם מרשמי תרופות ומיעץ להם כיצד להתנהג לצורך החלמה. נותן את הטיפול הטרום-לידתי לנשים הרות, מיילד תינוקות, ומספק את הטיפול הדרוש לאחר הלידה לאם ולתינוק. מדווח על לידות, מיתות, ומקרים של מחלות המחייבות הודעה לרשויות הממשלתיות. מפנה את הפציינטיים לרופא מומחה או לרופא אחר, לקבלת טיפולים מיוחדים. מבצע בעצמו ניתוחים פשוטים. יכול לבצע ביקורי בית וקריאות חירום על מנת לטפל בחולים שאינם יכולים לבוא בכוחות עצמם למשרדו או למרפאה. יכול לבצע בעצמו בדיקות גופניות הדרושות לקבלה לבית ספר, למקום עבודה, או לקבלת זכאות לכיסוי ביטוחי. אפשר שינהל מערכת של בית חולים או שירותי רפואה אחרים. יכול לספק את הטיפול הרפואי לנוסעים ולסגל העובדים של ספינה ואז הוא יכונה בשם "רופא הספינה" [לפי DOT].

תעסוקות דומות ו/או ספציפיות

רופא מומחה; רופא ילדים; רופא נשים; רופא בריאות הציבור; רופא תעסוקתי; רופא כפרי; רופא פסיכיאטרי; רופא שיניים; וכו'.

מטלות

אבחון; איסוף (מידע רפואי); בדיקה; ביצוע (בדיקות, טיפולים, מדידות,...); ביקור (פציינטיים); דיווח; הזרקה; הנחייה (אחיות, מתמחים,...); הסברה; הערכה (מצב בריאותי, שיטות טיפול,...); הפנייה; הפעלה (מכשור רפואי); השתלמות; התייעצות (עם עמיתים); התעדכנות (במידע רפואי חדיש ו/או ספציפי); חבישה; חיטוי ועיקור; חיסון; טיפול; ייעוץ; יילוד (תינוקות); מדידה; מניעה; ניהול; ניתוח (דיווחים וממצאים); ביצוע ניתוחים; קיבוע (שברים); רישום (תולדות המחלה, מרשמים,...); וכו'.

ציוד עיקרי הנמצא בשימוש

הספקה רפואית (אזמלים, מזרקים, מחטים, תחבושות, גזה, פדים סטריליים, פלסטרים, גבס, מוטות קיבוע,...); מדי חום; מיקרוסקופ; מכשירי רנטגן; מסוריים; מספריים; מסכות; מצבטים; סטטוסקופ; ספיגומנומטר; פינצטות; ציוד חיטוי ועיקור; ציוד מעבדתי פשוט; ציוד ניטור; קתטרים; שעונים.

מקומות עבודה בהם העיסוק שכיח

בתי חולים; בתי ספר ומוסדות חינוך אחרים; בתי אבות ובתי החלמה; מרפאות פרטיות וציבוריות; משרדי ולשכות בריאות; ספינות נוסעים; קופות חולים; וכו'.

הערות

1. הרופא הכללי, בדומה לבעלי מקצוע אחרים בתחום הטיפול הרפואי, חשוף לגורמי סיכון כימיים ולרעלים במסגרת העבודה השגרתית. סיכונים אלה הם בתחום של שימוש בחומרי ניקוי וחיטוי (כמו אתילן אוקסיד), חומרים המשמשים לשימור רקמות (כמו פורמלדהיד וגלוטר-אלדהיד), גזי הרדמה (בעיקר רופא מנתח, רופא מרדים או רופא שיניים), ולעתים גם לסמים אנטי-ניאופלסטיים ולחומרים המיועדים לכימותרפיה
2. ראה גיליון סיכונים של "עובד הדבקה".

מראי מקום

1. ILO Encyclopaedia of Occupational Health and Safety, 4th Ed., ILO Geneva, 1998 (various chapters, see the Index volume).
2. Hunter's Diseases of Occupation, 8th Ed., Edward Arnold Publ., London, 1994, pp. 561-571.
3. PHS: Occupational Diseases A Guide to Their Recognition, USA HEW, NIOSH, 1977.
4. Greenberg, M.I. et al: Occupational, Industrial, and Environmental Toxicology, Mosby Inc., 1997
5. U.S. Department of Labor: Dictionary of Titles (DOT), 4th. Ed., 2 Vol., 1991.